

Det natlige og det subversive

Kosmorama har kigget på et par spændende danske filmfestivaler.

af Carl Nørrested

Natfilmfestivalen

Natfilmsfestivalen (tidligere Nat-ten er sort) er med Carlsbergøllet og Ida Zeruneiths hjælp ved at udvikle sig til en dansk filmfestival helt på linje med Göteborg-festivalen. Det er altså en ægte festival til forskel fra Copenhagen Filmfestival, der faktisk kun er en maskeret forkørsel af biografsæsonens kommende film. Modsat de altfor ofte triste kulturudvekslingskørsler fra filminstitutet, der osrer langt væk af pligt fremfor engagement og t.ex. Grands monomane fokusering på den franske film – i ganske vist behændige egenkavalkader, byder Natfilmfestivalen på et meget bredt europæisk udbud via EFDO.

EFDO er et af de få gavnlige kulturtiltag indenfor MEDIA-gruppen. Mindst tre importører fra forskellige europæiske lande skal gå sammen om distributionen af pågældende film, der så opnår støtte prioriteret i forhold til interressenter. Det er EFDOs skyld at værker som f.eks. *Riff Raff* og *Life is Sweet* har nået Danmark og at mange danske film har opnået distribution i Syd- og Mellemuropa. Det var tredje gang at Natfilmfestivalen blev afholdt, men første gang at man fonemmede en potentiel fremtidig profil. Det hele blev overstået i løbet af tre nætter og huserede i 20 biografer landet over. EFDO stod for 44 af de næsten 60 udbudte film, hvoraf en stor del aldrig kommer i dansk distribution. Jeg fik så travlt, at jeg blev dødssyg den sidste nat og er aldrig rigtigt kommet over det.

Det var dog en amerikansk kulturfilm *Henry – Portrait of a Serial Killer*, der opnåede flest tilskuere. Filmen er inspireret af masse-morderen Henry Lucas Lees vidneberetning. Den er oprindeligt blevet produceret som 16mm kabel-TV-film til Chicago-området og kunne af censurårsager ikke opnå almindelig biografdistribution. Den fik sit internationale gennembrud på Telluridefestivalen 1989, hvor filmen blev indlemmet på anbefaling af instruktøren Errol Morris, der selv stod for den beslægtede, men pretentiøse *The Thin Blue Line* (1988 – vist i TV2).

Henry er en utrolig nøgtern og velspillet, kun skæmmet af nogle splattergenre-konventionelle offerbilleder i filmens prolog. Kultfilmene trak publikum – og det implicerer ungdommelig interesse, selvom man efterhånden osse her kan støde på helt rutineret tomgang med de efterhånden helt bedagede Wim Wenders og Jim Jarmusch. På det kult-

ske sexområde var der stor søgning til spanierne Bigas Lunas og Almodena Grandis' dobbeltmoralske, men interessante *Lulus eskapader* (1990). Marco Ferreris italienske *La Carne* (1991) var straks mere forudsigelig. For at sprede glans over festivalen, havde man inviteret netop Ferreri til Danmark. Han var som sædvanlig stupid og påståelig. Åberg, der var den anden inviterede gæst i anledning af hans egen *Den ofrivilliga golfaren* blev et sympatisk, nærmest selvudslettende bekendtskab. Af de nævnte titler kommer kun *Den ofrivilliga golfaren* ud i biografene.

De europæiske forsømmelser er uoverskuelige og katastrofale. Europæisk film drukner i det amerikanske udbud og vores TV-kanaler yder dem heller ikke retfærdighed. De stikprøver jeg kunne nå, udviser helt urimelige forsømmelser – for blot at nævne i flæng: Neil Jordans *The Miracle* (England), Joe Comerfords irske *Reefer and the Model*, Percy Adlons særprægede arktiske drama *Salmonberries*, afdøde Michel Bénas *Le Ciel de Paris* m.fl. en hel italiensk serie var sponsoreret af Alitalia.

Faktisk ville jeg nødigst have undværet Agnès Vardas mindefilm om sin nyligt afdøde mand Jaques Demy, *Jacquot de Nantes*. Man kan

selvfølgelig mene om Demy hvad man vil, men han har ubestrideligt ydet sin store andel til fransk kulturliv. Varda har lavet en film om Demys liv, som absolut ikke er snak-kende TV-hoveder, men en metafilm der ligger på grænsen mellem dokumentarisme og fiktion. Filmen er simpelthen et nødvendigt bekendtskab for elskere af 'la nouvelle vague'. Den er en forpligtelse for TV, hvis filmudlejerne svigter. Sært nok kommer vi sandsynligvis heller ikke til at se Ettore Scolas *Il viaggio di capitano Fracasse* (Kaptajn Fracasses rejser – tidligere indspillet af Abel Gance), der indtager en central plads i hans historiske udstyrsfilm. Scola er ellers den moderne italienske instruktør danske importører har fulgt flittigt efter Fellini. Den kollektive familieskildring af den herhjemme mindre kendte Pupi Avati *Storia di ragazzi e di ragazze* (Fortælling om drenge og piger, 1991) er simpelthen italiensk folkelighed når den er bedst.

Det er for få godbidder af denne pludseligt mulige smagsprøve, der når de danske biografgængere. Mange af de såkaldt erklærede 'store' film var selvfølgelig rene flop – som f.eks. *Porte aperte* med Gian Maria Volonte.

Opremsninger er dødkedelige, men det er immervæk første gang jeg har oplevet en mærkbar frustration over et overset 'overbud'. Natkataloget var i sig selv lystgivende læsning. Det ville være en god idé om dets skribenter overtog både udvalget og beskrivelserne til Film-instituttets kulturudvekslinger. Hvis man generelt har sådanne oplevelser ved internationale filmfestivaler, forstår jeg bedre hvorfor filmkritikerne tiltrækkes af dem. Nu har vi oplevet suset herhjemme. Lad Natfilmfesti-

valen blive en genkommende oplevelse. Arrangementet fik tillige pustet liv i Filmmuseet, der har oplevet en af sine bedst besøgte kavalkader omkring fænomenet Marlon Brando – netop i forbindelse med festivalen.

Subversiv filmfestival

En filmfestival af ganske anderledes karakter end Natfilmfestivalen udgår fra Det danske Filmværksted hvert andet år. Det fandt i år sted i midten af juni. For at gøre det indviklet hedder den Copenhagen Film+Videoworkshopfestival. Hver gang har den imidlertid et overordnet emne. Sidste gang var det dokumentarisme og nu er det såkaldt 'subversiv' (dvs. 'undergravende') film. Af festivalens emnekarakter, er der ingen mulighed for at sammenblande den med filmbranchens forpremierekørsler (der kaldes Copenhagen Filmfestival).

Festivalens arrangør Kim Foss er simpelthen Danmarks mester i sære film og har skaffet alskens mærkværdige film hjem til Barbue, Wurst samt Delta Bio – her sammen med Birgitte Skov. Delta Bios nye ejer Filmarbejderforeningen stillede imidlertid ikke penge til rådighed for nye hjemlejninger og afskedigede dem. Dermed afskrev FAF alle muligheder for at få spændende nye film til biografen i København. Nu fik Kim Foss derimod chancen for at leje film hjem af hjertets lyst til Filmværkstedets festival. Det resulterede i massevis af rystende modbydelige og smukke oplevelser af både gamle og især nye ting. Her fik man faktisk en chance for at opleve en stor del af samtidens prædikanter fra undergrunden lige fra Richard Kern (med sit nye opus *The Bitches*), fæno-

menet Annie Sprinkle, uopslidelige William Burroughs til finnen Teemu Mäki. Jeg må indrømme, at jeg har svært ved at værdsætte finnen, der især er kendt for at have dræbt sin huskat. På festivalen kan man se ham hamre den ned med en økse og onanere på dens afhuggede hoved i *My Way. A work in Progress. 10th Version*. 1988-91. Dette sker selvfølgelig under henvisning til verdens almene elendighed, menneskets masochisme, regnskovens forsvinden osv. osv.

Sexprædikanten Annie Sprinkle har jeg hørt om hist og pist i de sidste par år. I Vester Vov Vov kunne hun ses på Foss' foranledning i midnatskørslen af Ari Roussimoffs amerikanske undergroundfilm *Shadows in the City*. Hun har imidlertid været på banen som prostitueret de sidste 20 år og er nu en moden kvinde, der har fået sat lidt mere skik på sig selv ved at gøre sine intenseste drømme og privateste udfoldelser til offentligt domæne. Hun har afskaffet begrebet skam og er på sin vis gavnligere end de fleste freudianske psykologer. Hun blev i 1990 sågar indlemmet som aktiv FLUXUS-kunstner i hol-lænderen Willem De Ridders regi som Post Porn Modernist. På festivalen kunne hun ses i flere sammenhænge. Hun har i år selv udarbejdet sin egen workout for kvinder, som hun giver mulighed for at genopbygge og rimeligvis udvide deres seksuelle identitet – ingenlunde på maskuline præmisser i *The Sluts and Goddesses Workshop or How to become a Sex Goddess in 101 Easy Steps*. Sprinkle har undergravet feminismen ved total og hæmningsløs selv-fremstilling, udelukkende baseret på sexdrive, samt religiøs betinget kultisk sexhængivelse, overmætning af den private pikante maskulint dominerede nysgerrighed. Hun figurerer ligeledes som medinstruktør af den første helt kontante, afslappede dokumentarfilm om kønsskifte *Linda/Les & Annie* – med undertitlen *The First Female-to-Male Transsexual Love Story* (1990), som ligeledes blev vist på festivalen. Jeg vil godt kalde den dame kontant subversiv. Hun er et bekendtskab man ikke går uberørt fra.

Selvfølgelig havde festivalen osse fået fat i nogle af de forsømte rester fra den gamle undergrund. Her så alle frem til den berygtede *Thunder-crack!* (1975), instrueret af nyligt af-døde Curt McDowell med den alderende sexstar Marion Eaton i hoved-

Time Code Selection repræsenteret på Subversive Film & Video Festival. Side 7: Richard Heslops Floating. Side 6: Agnès Vardas smukke mindefilm Jaquot de Nantes.

rollen i samspil med manuskriptfatteren George Kuchar. Filmen er ifølge flere pålidelige kilder instrueret med et gå-på-mod der ikke står tilbage for John Waters', og det lover jo godt. George Kuchar har forøvrigt et par dagbogsvideoer repræsenteret – bl.a. den groteske julevideo *The Holiday XMAS Video of 1991*, hvor hans tætteste kontakt er huskatten. Han vil aldrig komme på talefod med Mäki. I en sekvens ses den danske videokunstner Lene Børglum fortælle om vore juleskikke på vort eget modersmål... 'It sounds delicious, Thank You', siger Kuchar. Stan Brakhage repræsenteres fra sin mest fortrængte side med obduktionsfilmen *the Act of Seeing With Ones Own Eyes* (1971). Den er simpelthen vanskelig, at komme til at se. Dem der har set den, har vanskeligt ved at udtrykke, hvad de skal stille op med den – hvis de da endelig har set den. Desuden vises en af Brakhages få lydfilm – hans seneste producerede *Delicacies of Molten Horror Synapse*

(1991). Da Statens Museum for Kunst fuldstændig har sultet sin biograf ud, er det glædeligt at Filmværkstedets festival er i stand til at vise den første centrale præsentation af filmværker af den kendte belgiske surrealist Marcel Broodthaers. Han var ven med Magritte, som osse kan ses som skuespiller i mange af hans film, hvoraf flere omhandler Magrittes noksom bekendte pibe. Broodthaers er netop repræsenteret som billedkunstner i udstillingen 'Hovedet gennem muren' på Statens Museum for Kunst, Surrealistisk interesse kunne desuden overvære den interessante video *Un Chien délicieux* af den bizarre Ken Feingold. Videoen spiller på navnelighed med *Un Chien Andalou* og har opdigtet en flabet historie om en siameser der var Bretons gæst i Paris. For at glæde denne tilbød Breton en afskedsmiddag med kulinariske specialiteter. Siameseren foreslog hund. Videoen gennemgår derpå on location den kulinariske tilberedning af hund fra

slagting til servering. Den sætter kulturbegrebet i relief. Det gøres altid bedst ved nærsanser – smag og sex. Af andre ukendte film fra den gamle undergrund kan desuden nævnes værker fra de grusomme selvinvesterede Wieneraktionister – fadderne til body art.

Fra den østeuropæiske undergrund kunne man for første gang herhjemme stifte bekendtskab med den udspekulerede surrealistiske filmskaber Vladimir Kobrin.

Traditionelle filmelskere kunne bl.a. se frem til en splinter ny kopi af en af 30'ernes væsentligste tyske spillefilm *Mädchen in Uniform* samt Leni Riefenstahls stort set helt ukendte *Tiefland*, som det tog hende hele II Verdenskrig at producere og som hun helt trak tilbage efter premieren i 1954 og først genudsendte i 1979. Den nu 90-årige instruktør har netop afgivet sit tilsagn om forevisning fra Maldiverne, hvor hun opholder sig for at dykke.